

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

An Adjudicatio, quæ fieri consuevit in Regno Siciliae sit justa? parag. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

posse requirere ejusmodi cessionem, nec te illi cooperari cedendo (idem dic de heredibus, qui Antecessoris personam representant.) Ratio est, quia, si is fundavit Censum, jam habuit pecuniam correspondentem valori Censui; si verò illum sibi accollavit, vel emit, jam tanto minoris habuit prædium, quantum importat debere solvi talem Censum. Ergo, cum ipse sit abundè satisfactus, non potest amplius petere prædictam cessionem; sic enim acquireret Jus ad iteratam satisfactionem ex vi dictæ cessionis; nam quando fundavit, vel accollavit, vel emit sibi Censum, fuit jam, ut dixi, satisfactus: quare, si ex vi hujus cessionis posset petere eandem summam ab alio, certè esset, velle iterum satisfieri.

17. Quando autem prædium prædictum tanquam nulli oneri subjectum is habuit, sive ex emptione, sive dote, sive ex alio contractu oneroso, si deinde illud prædium inveniretur subjectum alicui Censui tibi solvendo, & de facto is tibi illum solveret, justè requireret cessionem, illamque ei tu ex Justitia faceres: nam tunc is habet Jus possidendi liberum, ut supponimus, & francum prædictum prædium unde, si pro ipso tibi aliquid solvit, justè poterit ab altero, qui Censum solvere debet, exigere. Et quidem, si bene advertis, hæc Juris cessio eadem est, vel similis, ac dicta num. 1. & 2. est enim ac si Tertius solveret tibi sua propria pecunia, quam debere ab ipso amitti, justum certè non est.

18. Dixi autem (contractu oneroso) si quidem in lucrativo, si attentè consideres, est eadem, vel similis ratio, ac si ipse Censum fundasset, vel sibi Censum accollavisset, nam propterea justa tunc cessio non esset; Donatarius enim, ut alibi dictum est, obligatur solvere onera rei donatæ sine spe re-
compensationis.

19. Inquires. An sicuti hic possessor, solvens ipse tibi Domino Censum pensionem potest licitè à te petere, & habere cessionem prædictam, quando emerat prædium francum, & liberum, ita in eodem casu empti liberè prædii, possit supponere illum Tertium fidelem amicum, cui fiat cessio modo prædicto?

20. Respondeo, nequaquam posse. Ratio est, quia possessor solvens suis pecuniis,

quas non debet, non est defraudandus Jure quo possit illas recuperare; est enim, ut modo innui, tunc ferè casus idem, qui dictus est nu. 3. At illi Tertio, cum ipse Tertius non solvat, ut hic supponimus, sua propria pecunia, cedi non debet, nec potest illum Jus. Multò magis, quia solutio facta à possessore prædii Censui subjectus, cum sit solutio pensionis debitæ Domino Censui, nullum effectum relinquit post se contra ipsum Censum, prædiumque Censui subjectum; at, facta Tertio, valde notabilem effectum post se relinquit: posset enim ipse Tertius jam Cessionarius adjudicare sibi totum prædium, vel ejus partem, & sic recurrerent inconvenientia dicta à nu. 4.

§. VIII.

An Adjudicatio, quæ fieri consuevit in Regno Sicilia sit justa?

Præmittuntur aliqua necessaria ad questionis intelligentiam.

1. Dominus Censui Bullaris nostri Regni adjudicare, seu per Judicis sententiam appropriare sibi potest bona suo Censui subjecta, seu, ut græco vocabulo loquimur, hypothecata. Ad quod duobus procedere potest modis. Primò, lædendo Censuarium supra dimidium, quæ læsio in hac materia vocatur enormissima. Secundo, lædendo eundem infra dimidium, quæ saltem vocatur læsio non enormissima, nam, quando nulla est læsio, cum omni ex parte Adjudicatio sit justa, de ea hic agendum non est. Quomodo autem intelligatur hoc (ultra, vel infra dimidium) passim docent Doctores, a breviter autem sic habet Lessius ^{de Test. l. 2.}
l. c.

2. In foro externo non datur actio ei, qui emendo carius, vel vendendo vilius, non est deceptus ^{de con. c. 40. n. 2.} ultra dimidium justipretii, v. g. si agrum tuum, c. 40. n. 2. valentem nunc centum libris, vendas septuaginta, Castigla vel sexaginta, vel etiam quinquaginta libris, non justipotes intentare actionem ad rescindendam venditionem, aut resumendum pretium, quia non es ^{de con. c. 40. n. 2.} deceptus ultra dimidium justipretii, secus autem, si vendidisses quadraginta octo, vel quadraginta novem, vel minoris. Pari modo, si agrum valentem centum libris, emas centum quinquaginta

quingenta duo, vel plurius, potes agere, ut, vel restituatur excessus illo, vel emptio rescindatur: non tamen, si emeris centum quadraginta, vel etiam centum quinguentia. Hæc rectè Lessius.

3. Permittit autem lex utramque deceptionem, quæ non est ultra dimidium, ad vitandas lites, sed non ita esse in conscientia docet communior sententia cum Sancto Thoma, secundum quam in conscientia foro debet suppleri justum pretium. Sed quod alii sentiant cum quibusdam limitationibus, seu declarationibus mox dicetur à num. 8.

4. Duo insuper nota. Primum, cum licitum sit, vendere pro supremo, & emere pro infimo, illud pretium sumendum est respectu Vendoris, agentis de læsione, quod infimum sit, quia Emptor justè potuit eo emere. Respectu vero Emptoris agentis de læsione, esse sumendum summum pretium, cum Venditor justè potuerit eo vendere. *a* Id autem dictum est, quando est pretium vulgare habens summum, medium, infimum, nam, quando est pretium legitimum, id est taxatum à Principe, cum id constet in indivisibili, semper illud sumendum erit.

5. Secundum: Excessus dimidii justè pretii constituitur ex quolibet minimo, etiam uno dumtaxat obolo, quod dimidio addatur, juxta Textum legis. *b* Verum huic dicto refragatur Fagund. *c* sequentibus verbis. *Rebellius resolvit satis esse, quod unus nummus excedatur à dimidio, & inducit sibi pro se Tiraquell, Baldum, Salicetum, sed id non credo, quia parum pro nihilo reputatur, nec de minimis curat Prætor. Arbitrio ergo Judicis id committitur, quem oportet habere favorabilem in hoc, & similibus negotiis arbitrariis. Hæc Fagundez, sed certè praxis nostri Regni in Adjudicationibus est, ut semper Judex judicet juxta dictum Rebellii.*

Adjudicatio enormissime non ladens, an sit licita?

6. His positis, Affero Primo, in posteriori casu, id est, si Dominus pensionis adjudicavit prædium Censuarii, illum enormissime non ladens, ladens nimirum, dumtaxat infra dimidium, ipsum esse tutum in conscientia, ac

justè prædium illud sibi eo modo legitime adjudicatum possidere, ejusque fructibus tanquam legitimum Dominum frui posse. Ratio potissima est, quia ejusmodi Adjudicatio fit ex vi pacti appositi in contractu creationis Censuum, per quod conventum cum Censuario fuit, ut in casu negatæ solutionis pensionum, venderetur prædium in licitatione, seu, ut loquimur, in subhastatione ad Discursum ultimo Emptori plus offerenti. Quod pactum apponi semper solet, & quidem in Censu, de quo loquimur, quia Nicolaus V. concessit Siculis, in creatione Censuum posse apponi quæcunque pacta.

7. Quod autem hoc pactum sit justum, probatur Primo, quia ex una parte non est destructivum contractus Censuum, ut ex se patet, & ex alia, si afferret Venditori Censuum aliquod gravamen, jam compensatur ex multis, quæ (ut supra diximus) sunt ex parte Emptoris, seu Censuistæ. Secundo, quia, si non esset justum, non posset in conscientia Judex in vim ipsius procedere ad sententiam Adjudicationis, nè in foro quidem externo, quia non posset licitè uti pacto inito contra Justitiam, & tamen quotidie videmus, illum sine scrupulo procedere, & cum scrupulo injustitiæ, si non procederet. Quod si, etiam procedit in enormissima læsione, de qua mox, non absolute procedit, nam, ut dicemus paulo post, semper relinquit locum Beneficio gratioso. Tertio, quia praxis annorum, per quam ejusmodi pactum palam coram Notario, & Testibus semper apponitur, clarè ostendit, id non esse illicitum.

8. Confirmari potest assertio nostra ex doctrina Excobari & Corto, qui non solum in subhastatione, nec solum præcedente ejusmodi pacto, ut res ad Discursum vendantur, sed etiam absolute, docet, ementes, vel vendentes cum læsione dimidium non excedentes, esse tutos in conscientia. Et quia hæc doctrina ad nos maximè facit, breviter subdo ea, quæ ipse pluribus ad fatietatem eongerit. Sic ergo l. c. docet.

9. Constantè asserimas, hanc propositionem probabilem esse. Leges Civiles, & Pontificia, quæ sustinent contractus emptionis, & venditionis locationis, & conductionis, & similes (id est similes emptioni, non vero alios v. g. Solutionis Dotis, Legati, Censuum, & c. etiam si in pretio, vel

*d. Sup. c. 4.
§. 4. & hoc
eod. c. 6. §.
1. n. 6.*

*2. Cov. lib.
1. cor. c. 2.
n. 3. alijs.*

*d. Hac
adjectio
hæc. De
verb. sig.
nif.*

*c. Fag. l. 5.
de contr. c.
40. n. 2.*

*Leg. l. 1.
1. n. 29
Fagund. l.
de contr.
40. n. 2.
Fagund. l.
de contr.
40. n. 2.
Fagund. l.
de contr.
40. n. 2.*

*c. Excob.
Corro in
rr. Trib.
sele. rr. x.
de utroq;
foro casu
secundo
art. 5. n. 36*

mercede laeso intercedat, vel sit infra, vel supra iustum pretium, vel mercedem, dummodo dimidiam non excedat, sunt iusta. Et accepta pro ut debent, nempe deficiente omni dolo, fraude, & falsa asseveratione, etiam procedunt in foro conscientia. Et Venditor pro majori, & Emptor pro minori iusti pretii cum his conditionibus tutus manet in utroque foro. Semp̄ intellige, modo noscat contrahens pretium, & rem. Quod ultimum advertit pro Pueris, Mulieribus, Rusticis, si forte ob levitatem, vel inscientiam involuntariè agant.

10. Hanc propositionem probat hic Auctor duodecim argumentis. Primo, quia talis est praxis ementium, & vendentium.

Secundo, quia sic non permittunt solum, sed disponunt, & positivè concedunt Leges Civiles; quod latè ipse prosequitur.

Tertio, quia pacta debent servari, quando abest fraus, & dolus: at in casu nostro adest bona fide pactum inter Venditorem, & Emptorem, ut si hic pecuniam illam det, recipiat rem.

Quarto, quia sic decernunt positivè, nec solum permittivè Leges Canonicae; quod probat itidem ipse pluribus.

Quinto, quia, quando concurrunt duo praecepta, illud, quod est majus, seu gravius servari debet: at in nostro casu duo praecepta concurrunt. Alterum: *Pacta debent servari. Alterum: Inter rei valorem, & pretium debet intervenire aequalitas.* Sed majus quid, & gravius est pactum, ut definitur *l. 1. de pactis*, & alibi: ergo hoc debet servari.

Sexto, quia doctrina communis est, legem posse transferre dominia rerum in alium, sed in casu nostro factum est à lege, & quidem positivè, ut ipse ex legibus probat, ergo, &c.

Septimo: stante voluntate, & scientia contrahentium sine dolo, & fraude nulla est injustitia; praesumuntur enim invicem sibi remittere; ergo nullum peccatum, nullaque restitutionis obligatio.

Octavo, quia, si esset injustitia, leges non approbarent undequaque, & absolutè laesionem dictam in pretio, sicuti non approbant laesionem in ipsa re vendita qua quis v. g. loco decem mensurarum panni venditi, daret novem.

Nono, quia id probat illud (*naturaliser*)

positum in *l. item sic* §. quemadmodum Naturaliter (inquit dicta lex) concessum est, quod pluris sit, minoris emere, quod minoris sit, pluris vendere, & ita invicem se Emptores, & Venditores circumscribere, id est decipere.

Decimo, ex doctrina Theologorum, qui id concedunt in subhastatione, at eadem sunt rationes extra illam.

Undecimo, ex doctrina plurium docentium, si laesus sciat rei valorem, nullaque fraus interveniat, nullaque levitas, &c. alterum contrahentem tutum esse in conscientia. Hos Doctores praeter illos, quos citat dictus Escob. vide apud Dianam. ⁸

Duodecimo, quia opposita sententia est ^{a Diana p. 1. r. 14. r. 1. 39. a. 1. de emptione & venditione} causa inquietudinis conscientiae, & scrupulorum propter frequentissimam varietatem, quam fortiuntur in dies, immò horas, pretia rerum.

11. Hæc ille, quæ pluribus, & sanc latissimè prosequitur, atque pro hac opinione citat num. 204. plusquam 40. Doctores.

12. Ex qua doctrina sic formatur pro casu nostro argumentum: Quoties in communibus venditionibus, & emptionibus laesio non est enormissima, non fit ex sententia hujus Doctoris injustitia; sed in nostra Adjudicatione, de qua nunc sermonem habemus, quæ tandem reducitur ad emptionem, & venditionem, non adest laesio enormissima, prout de illa loquimur; ergo, &c.

13. Confirmatur, quia in nostro casu, dum Judex publicus expedit Adjudicationem, non permittivè solum, sed positivè se habet, transferens dominium; idque, praeter alias rationes efficaciores, confirmant etiam argumenta modo dicta ab Escobar, quæ enim probant, Judicem in emptionibus, & venditionibus dominium positivè in alios transferre ob bonum publicum, ne sint lites, vel ob aliud, multo magis idem probant in casu nostro, ne scilicet, ob avaritiam debitorum, credita ex Censu remaneant inexacta.

14. Nonnulli acriter contra nostram doctrinam invehuntur, quasi dicamus posse nos pretio injusto, per Adjudicationem, rem alienam facere nostram; sed profus nunquam id dicimus, asserimus enim, illud esse

esse pretium iustissimum, tum quia est pretium, quod habetur iuste in subhastatione, ad quam subhastationem consensit Debitor in pacto inito in fundatione Censuum, ut supra dictum est, tum quia etiam extra subhastationem esset iustum pretium illud, de quo loquimur, vel certe a Venditore voluntarie remissum, ut modo dixit Escobar, tum quia id fit ex mandato Principis in casu nostro, qui Princeps potest transferre dominia, &c.

15. Obijcies Primo. At in Adjudicatione, de qua nobis est sermo, adest involuntarium, neque enim, nisi coacte id patitur Censuarius.

Respondeo, non quidem coacte, sed maxime voluntarie hoc Censuarius patitur, quia, per maximam libertatem, consensit in pactum illud, quando vendidit Censum, ut ex dictis patet.

16. Obijcies Secundo. In Jure & communi præcipitur, ut quando pignus à Jure additur Creditori, debeat, præcedente æstimatione, vendi, etiam si vendatur sub hasta. In nostro item Jure Siculo in *Capitulo Rituum V. Et data, quod est num. 112. Et 113.* conceditur, ut possit Creditor, saltem in aliquo casu, accipere dumtaxat Pinguè valens, id est ultra summam sui crediti, luerari possit insuper quartam partem dictæ summæ ex ea re, quæ vendenda fuisset sub hasta, sed præcedente item æstimatione; ergo in nostro, & in communi Jure debet pretium rei esse, quanti illa vere in se valet; ideo enim præcedere debet æstimatio, licet deinde concedatur dicta quarta pars: At in Adjudicatione, de qua loquimur, nulla præcedit æstimatio; ergo semper injustum erit; sic vendere, vel emere.

17. Respondeo, quæ dicta sunt in Majori, recte procedere ex Jure communi, & Siculo in cæteris, in quibus nullum adest pactum ad Discursum, seu ad subhastationem, per quod renuntietur prædictæ æstimationi præcedenti. Sed in nostra Adjudicatione notantur huic Siculo, & communi Juri in fundatione Censuum renuntiat, præsentè, approbante, & exequente Principe. Cur ergo, urges ea Jura legitime renuntiat? Juribus autem quæ sunt ad peculiarem cujuscunque utilitatem quemlibet renuntiare posse, ne ipsi

quidem Adversarii dissententur, multo magis ipso Principe consentiente.

18. Obijcies Tertio. Aliqua injusta onera, injustaque debita fingunt, ut Adjudicatio per fas, vel netas procedat; Vel fraudes in subhastatione committunt, removendo licitatores, &c. ergo saltem ex his capitibus manifesta committitur injustitia.

Respondeo. Hi certe non sunt tolerandi. Verum malitia illorum nequaquam ei officere debet, qui sincere remedia à Jure, & à justa conventionem concessa sine fraudibus usurpat.

19. Obijcies Quarto. De natura subhastationis est, ut concurrant plures volentes emere. Id, quod non est in nostra Adjudicatione, ubi sunt quidem proclamationes in foro, sed, vel coram paucissimis, vel nullo Emptore pretium re vera offerente.

Respondeo Primo, satis esse Creditori, si nulla fraude, & sincere curet facienda publicas proclamationes: cæterum per accidens est, ut nulli appareant licitatores.

20. Respondeo Secundo, Debitores jam se iunt communiter in hac licitatione immobilium raros, vel nullos comparere, præter ipsum Creditorem, & tamen pacto ejusmodi licitationi, sic communiter usurpatæ signatè in fundatione Censuum consenserunt; ergo Creditor sic emens non injustè emit; volenti enim, & scienti non fit injuria ab eo; qui sine fraude procedit.

Has paucas objectiones attulisse, ac diluisse sufficiat, nam cæteras poterit quilibet ex dictis, & dicendis non difficulter eluere.

21. Verum non est hic omittendum quid afferat Diana, b & quid ejus summa: b Diana Ex his (inquit Diana timide favens nostræ sententiæ) Amice Lector, cogita, an excusare possis Adjudicationes, quæ passim fieri solent in hoc Regno ex pacto vulgo dicto (à Discursu) dummodo sine fraude, & non ultra dimidium justii pretii efficiantur; nam in tali casu bona illa venduntur sub hasta, & ad vocem Praconis; ergo, si sine fraudibus, & cum solemnitatibus requisitis emuntur intra dimidium justii pretii, erit talis emptio justa, & Emptor non tenebitur restituere, neque rem, neque fructus, ex rationi-

tionibus, & auctoritate Doctorum asserentiam, merces ultroneas non solum vilescere pro tertia parte, & de hoc non est dubium, verum etiam pro medietate. Ita Palavius, Cajetanus, Magala, Rebellius, Salas, & alii; sed bona, quae venduntur sub hasta, ubi venduntur bona vigore pacti ad discursum, dicuntur merces ultroneas, ut patet, & docet Molina, Gordonius, & alii; ergo licitè possunt emi pro medietate, & ideo, ut dixi, tu cogita. Hæc Diana.

a Summa Diana V. prætium num. 3. 22. Quibus summa Diana a immediate addit de suo in hunc modum; Sed obstat Pragmatica Regis Alphonsi, quam dicunt de Pinguevalente, in qua valoris diminutio in Adjudicationibus taxatur. Hæc ibi.

Se Regem Alphonsum loqui de Adjudicationibus, pro quibus non adest pactum ad discursum, ipsemet Adversarii fatentur, & nos innuimus num. 17. Quare poterat, & debebat hujus summae Auctor, hoc de suo nequaquam addere.

Adjudicatio enormissimè lædens, an sit licita.

23. Affero Secundo. In priori casu, quem diximus num. 1. si Dominus Pensionis adjudicavit sibi prædium Censuarius, illum enormissimè lædens, nimirum supra dimidium, ipsum non esse tutum in conscientia, & injustè prædium illud possidere, fructusque percipere. Ratio est, quia pactum, in quo fundatur Adjudicatio, quando futura est enormissimè læsio, cum sit nimis onerosum contra Venditorem, & nimis prodigum (vendit enim is suam rem infra dimidium justii pretii, quod semper fuit in Jure existimatum intolerabile damnum) pactum, inquam, hoc, contra bonos mores, bonumque publicum est, dans occasionem depauperandi, atque adeo illicitum, & non servandum, nec ementi conferens ullum Jus, cum sit injustum.

b C. cum causam C. Emptionis, & venditionis ultra dimidium eū Dilcti. Rectè ergo in Textu b imitatur contractus C. Emptionis, & venditionis ultra dimidium eū Dilcti. justii pretii, ut si rem, quæ valet centum, De Empt. emas quadraginta novem, vel vendas centum, & quinquaginta uno, etiam si absque dolo, & fraude fiat: Rectè, inquam, sic enim bonum publicum requirit, ut dictum est.

24. Atque hinc beneficit, ut, si in ordina-

ria subhastatione, quæ solet esse rerum mobilium, eadem depauperatio accideret, nè illa quidem Venditio esset justa. Verum communiter non accidit, quia ex venditione rei mobilis, non tam facilè homo depauperatur. Patet, per distractionem enim rei mobilis solum amittitur res, & paucissimi fructus fortè ex illa re, ut ex facunda equa, proveniendi; nam ideo præter hanc rationem, adde, & alias, quas adduximus, 8. c. in Decal. (de hac enim ibi fuit locutio, quam appellamus *all'incanto*) concessimus in subhastationibus mobilium posse rem vendi quanti minoris sine fraude potest. At per distractionem Boni fructiferi, de quo hic nos loquimur, non solum amittitur res, sed plurimi etiam fructus, idest per consequentes annos perpetuos, adeoque causa ea est depauperandi. Et aliqua quidem adest, sed toleranda, sed parva, immò, propter bonum publicum, positivè concessa à nobis legibus in Adjudicatione, quando est læsio infra dimidium. At certè magna, & intolerabilis, nec concessa, quando supra.

25. Confirmatur nostra doctrina, quia per Beneficium, seu remedium, quod nos appellamus gratiosum, à Principe conceditur censuario, quando cunque ipse Censuarius voluerit, actio ad reperendum bona adjudicata, quando invenitur læsio enormissima; per quod Beneficium jubet Princeps recognosci à Judice Adjudicationem illam, ut si constet bona adjudicata excedere dimidium pretii, pro quo processit distractio, tunc, soluto debito una cum legitimo interesse, restituatur dicto eidem Censuario bona illa, eorumque fructus, quæ fuerunt Adjudicata. Si ergo per Judicem restituuntur bona in læsione enormissima, signum est illam Adjudicationem non fuisse approbatam à legibus, sed solum, ut Debitum solveretur, fuisse permissam. At contra, cum illud Beneficium gratiosum non concedatur a Principe, seu à legibus in læsione non enormissima (in qua læsione solum quadrimestre ad redimendum conceditur Censuario, intra quod ipse possit, soluto debito, pro quo processit distractio recuperare bona adjudicata; nam ceterum, eo quadrimestri elapso, Adjudicatarius legitime, & perpetuo bona illa adjudicata deinceps possit.

possidebit.) Cum, inquam, illud Beneficium gratiosum non concedatur, satis manifestum signum est, adjudicationem, procedentem ex lésione non enormissima, non permitti solum à legibus, sed etiam positivè concedi.

26. Hic ergo nota, quando adfuit dicta enormissima lésio, etiamsi Censuarius Beneficium illud à Prorege non petat, te in conscientia posse solum retinere tamdiu Prædium adjudicatum, quamdiu, per perceptos fructus, deductis expensis, tuo credito, ob quod processit Adjudicatio, sit satisfactum: nam deinde, etiam ante sententiam, reddere obligaris rem Domino, ne scilicet alienum sine titulo possideas: id, quod, etiam in alio evenitu, quando lésio non fuit enormissima, peregrisse non paucos, sed certè ex liberalitate scio, quod, ut laudabile consilium ab omnibus excipiendum, merito proponi potest.

27. Objicies. Non apparet disparitas, cur in lésione enormissima Adjudicatio sit illicita, licita autem in lésione non enormissima.

Respondeo Primò, aliquam disparitatem à me allatam fuisse modo num. 24.

Respondeo Secundò, verbis iisdem, quibus utitur in simili prædictis Excohar loco supra citato numero 214. Sic enim habet: *Per aliquos prædicta doctrina, id est, quod in conscientia, si etiam licita emptio, vel venditio cum enormi lésione, locum etiam habet, quamvis pretium sit infra, vel ultra dimidium justum, hoc est, etiam, si res ematur minori justo pretio infra dimidium, vel vendatur majori, quamvis excedat dimidium, dummodo deceptio prædicta non interveniat ex dolo, modo supra explicata, &c.* Noluerunt enim leges ipso jure irritare ejusmodi contractum, quia ex substantialibus nihil in eis deficit, nempe res, pretium, & consensus; quare prædicti erunt tuti in conscientia in horum sententia, donec per Iudiciale Decretum contractus rescindatur. Et quamvis id, fundamento hoc, probabile esse aliquibus videatur, nos tamè tale affirmare, vel cõsulere non audemus, Tum, quia plurimum esset, laxare habenas in re periculosa, Tum, quia aliquibus videbitur audacia, ita loqui contra tantos Doctores contrarios. Denique aliqui non fuerunt nisi probabilissimi principis nostræ opinionis subscribere, & sic multò mirus probabilitati hujus. Omittamus ergo, ut alii, nonvis fundamentis Tamburinus de Sacramentis.

sis, hoc dicant, nam nos hoc non dicimus, sed omnino negamus.

28. Et paulò post num. 223. sic in eadem sententiam habet: *Declaro nostram opinionem, quod accipi debet de lésione infra dimidium justum pretii: non, si excedat: Tum quia ita volunt Doctores dictam nostram opinionem tuentes, à quibus recedere non audemus. Tum, quia in tam gravi lésione potius ignorantia lési præsumitur, quam scientia, & sic deficit consensus præsumptus saltem, & docent Covarr. & Menoch. cum aliis apud Hermosillam. Hæc ille.*

Et hæc nos, allatæ objectioni proportionaliter applicanda. Ex quibus non asseritur Patri Vincentio Tancredi, a qui Adjudicationem, etiam cum lésione enormissima, approbat, excipiens solum, quando Adjudicans cognovit Dominum prædii esse inemptum ad petendum remedium gratiosum, sed certè nunquam est approbanda, ut constat ex dictis.

Dubium incidens de onerum Accollatione.

29. Querimus, an onera, quæ rem afficiunt, sive sint onera proprietatis, sive Censuum, sive alterius contractus realis, quæ verè debentur supra bona, quæ adjudicantur quis sibi intendit, minuant valorem rei, an verò possint computari in pretio ejusdem rei, in ordine ad videndum, An in Adjudicatione datum sit pretium cum lésione, vel sine lésione enormissima. Fac verbi gratia prædium à te adjudicandum valere aureos centum, tuum autem creditum, propter pensiones non solutas, esse aureorum decem: Si eidem prædio sit adnexum onus solvendi alicui Tertio aureos quinquaginta, onus hoc minuerit valorem dicti prædii, an computabitur in pretium? nam, si in pretium computetur, non erit lésio enormissima, id est, non erit lésio ultra dimidium, quando tu adjudicabis ejusmodi prædium pro tuo credito decem aureorum: erit verò enormissima, si dictum onus sit demendum de valore prædii.

Ostenditur id manifestè; si enim illud onus quinquaginta aureorum ingrediatur, ut ita loquar, in pretium, certè totum pretium pro prædio, quod valet centum, erit aureorum sexaginta, id est, decem ex pensionibus non solutis, & quinquaginta ex onere accollato.

lato, quo pacto Dominus prædii, pro suo prædio valente centum, habebit in Adjudicatione sexaginta, quæ non est læsio enormissima. At verò, si onus hoc dematur de valore prædii, remanebit ejus valor, aureorum quadraginta. Tu ergo, si pro decem aureis ex pensionibus non solutis tibi adjudicabis prædium hoc, accipies rem valentem quadraginta aureis pro decem aureis, quæ est manifestè læsio enormissima, quæ est ultra dimidium, atque ad eò, ex vera nostra sententia, nulla erit Adjudicatio. Ecce quantum interest hæc præfens discussio.

30. De qua duas invenio Jurisperitorum Nostri Regni sententias. Altera docet, ejusmodi onera accollata minuere rei valorem, atque hanc sequitur Joannes a Franciscus Castillo, pro qua multos Doctores etiam citat Antonius b de Amato. Et Castillo quidem addit; hanc esse conclusionem indubitata, cum agitur de Adjudicatione ex vi contractus cum pacto ad Discursum, assertique duo argumenta præcipua, quæ etiam assert de Amato loco citato. Primum, sic formari potest.

a Io. Franc. Castill. de- cis. 126. nu. 8. b Ant. de Amato in variar. resol. l. 2. ref. 61.

31. Adjudicatio, ut est certi nostri Juris, nulla est, si pretium, seu creditum, pro quo fit, non est verum, etiam si deficiat in uno obolo: sed, quando onus accollatum, non est verum (ur accidere certè potest ex ignoracione facti) Adjudicatio non est nulla; ergo onus non est pretium.

32. Secundum, quia cum Debitor vult sibi redimere rem alteri adjudicatam (quod posse facere, dictum est supra) tenetur solvere pretium, & tamen non tenetur solve e onera accollata, etiam si ea Adjudicatarius redimisset à Censuario; ergo onera non sunt pretium.

c Provinz. in suo Con- st. quod habetur inter De- ci. Ma- ß. il. Dec. 7 d Baron. loco max citand. e Tancred. tr. 2. q. mor. qu. 53.

33. Altera sententia tenet prædicta onera computari in pretio, quam sequitur Provinzal, & Franciscus, & Baronius, Vincentius, & Tancredi. Et hic quidem rationem assert, quia, inquit, Adjudicator emit prædium, prout est totum, & virtute solvit pretium valore totius prædii. Addit Primò, onera esse partem pretii, citatque quandam legem dicentem, quasi in parte pretii ea res sit. Addit Secundò, si non computarentur in pretio ipsa onera, Creditorem non posse causare executionem contra Debitorem, unde sic defraudaretur suo credito.

34. In praxi item contrarias invenio in

Regno Decisiones, nam quoad onera accollata à Creditore computentur in pretio, decisum fuisse in Regno testatur Baronius. f Quod autem non computentur, apparet f Baron. de decisum apud g Castellum, & apud de h A-Citavi. maro. Ex quibus colligitur, utramque in Adjudicacione habuisse hactenus, etiam in præ- ad qu. 16. xi, Patronos suos, sed spero fore, ut omnem in. 111. in posterum ad primam sententiam prorsus g Castell. loc. cit. accedant.

35. Nam, si rem Theologicè expendere ve- h De Ana- limus, in veniemus, onera ejusmodi, non pos- ro loc. cit. se in pretium computari, atque ad eò primam sententiam veram esse, non quidem ex vi argumentorum Jurisperitorum, quæ fortasse quilibet in utramque partem vertere non difficulter posset, sed ex ratione à priori, quam jam subdo: Etenim, ut supra diximus, per pecuniam, qua Censum annuum emimus ne sit usura, illud facimus, ut emamus Jus ad fructus alicujus boni fructiferi, seu, ut emamus partem ususfructus alicujus prædii. Illud igitur Jus, seu pars ususfructus, pars est prædii empta ab illo, qui Censum fundavit, nec est illius, qui prædium nunc possidet. Quando ergo ab hoc possidente prædium, illud mihi adjudico, non possum mihi adjudicare Jus illud, seu partem illam ususfructus, quæ non est in dominio præsentis possessoris, sed alterius anterioris Censuistæ: quare debet hæc pars tolli à prædio, quod prædium ego per Adjudicationem, & ad Discursum mihi emo. Ergo non potest intelligi, quomodo onera illa accollata sint in pretium; sunt enim Jus fructuum, seu ususfructus alterius Censuistæ, quod Jus ego mihi nunc non adjudico, nec emo, nec mihi attribuire possum, cum pertineat ad alium prædictum Censuistam, & ipse habet hoc Jus, non verò possessor præfens.

36. Ex hac præterea ratione patet, nec meum Capitale hujus præsentis Censu, ob cujus fructus non solutos procedit Adjudicatio, me posse ponere in pretio, quod offero, nam eadem ratio jam dicta, si rem attentè penetres, id manifestè probat.

37. Denique ex dictis vides Primò, rationem secundæ sententiæ allatam numero 33. esse nullam; supponit enim Adjudicator rem emere prædium, prout est totum, quod falsum esse, nostra ratio modo allata num. 33. eyciden-

evidenter ostendit. Idem dic de eo, quod addit Primò; supponit enim id, quod est probandum. Et quidem lex, quam ibidem inducit, contra ipsam secundam sententiam est, nam illud (*quasi in pretium*) ostendit onus accollatum non esse verum pretium, sed aliquo modo, quatenus scilicet onus accollatum, dum demit partem, atque ad eò valorem à re, facit, ut ejus rei pretium debeat esse minus, quam, si illa onera non adessent. Postremo, quod addit Secundo, id est, Creditorem non posse causare executionem, si onera non computentur in pretium, nimis est fallum; potest enim executionem causare pro pensionibus non solutis, ut item pro expensis, pro quibus Jus dumtaxat habet.

38. Post hæc scripta volui duos Jurisperitos certè ex Primariis hujus Regni de hac difficultate consulere, qui dixerunt, esse distinguendum; nam de Censu perpetuo inredimibili proprietatis primam sententiam excipiendam esse, contendebant: De Censu autem redimibili, qualis est is, de quo hæctenus locuti sumus, in forma Bullæ, esse excipiendam secundam. Volui hujus distinctionis rationem cognoscere, & nihil ad rem obtinui. Illa ergo posset esse fortasse, quia hi forte putabant, Censum redimibilem esse debitum supra rem, non autem rem ipsam, seu partem rei, atque ad eò esse pretium, cum contra Censum proprietatis putarent, esse rem ipsam, seu partem rei, nam tota res constat ex proprietate, & usufructu, atque ad eò non esse pretium.

39. Verum distinctionem hæc nullam esse, patet ex dictis, in utroque enim casu, sive Census sit redimibilis, sive non, pars rei non emittit in Adjudicatione, quare detrahi omninò debet à valore ejusdem rei, quæ adjudicatur.

40. Prædicta denique consistuntur ex Juribus, quæ Recentissimus nostri Regni Jurisperitus Marius a Cutelli nostram sententiam sequens sic induxit.

Lasio vero in hoc remedio non ita mensuratur, ut vulgo alibi putant, quando in Decreto ultra pretium adsumt accollationes, computando videlicet illas in pretio: nam verius est, quod prius debeant de valore rei detrahi summa accollata, quæ faciunt rem minus valere, ut ex Textu in l. Fundi partem 79. de contrahend. Empt.

deducunt Matthæus in l. 1. Gloss. 2. Tit. 11. lib. 5. fol. 379. & Gratian. discept. 258. num. 4; & postea videre, si pretium sit minus dimidio restantis valoris rei. Etenim, si excedat etiam in dolo, locus est huic remedio. Neque enim in Regno, quoad fructus, receptum est, ut alia lesione opus sit, quam illa, quæ aliquid ultra dimidium excedit, quicquid sit de jure communi juxta late tradita per Molinam de rit. Nupt. lib. 3. quæst. 96. per totum, Vbi omnes citat.

41. Exemplum sit, si fuerit vendita res, quæ esset valoris unciarum quatuor centum, pro pretio unciarum nonaginta-novem cum accollatione aliarum unciarum ducentarum. Nam minus pretio rei in illis ducentis accollatis, dum res adjudicata remanet valoris ducentarum unciarum, & apparet distracta pro 99. resultat evidenter lasio enormissima in uncia supra medietatem.

42. Quæ, quam distent à computo, quod alii faciunt, nemo est, qui non vident: Nam, si in casu prædicto uncia ducenta accollata jungerentur cum pretio imponente unc. 99. non adesset lasio, quia res valens 400. esset vendita pro unc. 299.

43. Hæc posui, quia Castilius decisione 14. & Mastrill. decisione 33. & 247. Ciurba decisione 105. vel, quia habuerunt rem pro indubitata, vel aliter, omiserunt ponere hæc præxim, unde sæpius super hoc vidi Iudices dubitare, & partes cruciari. Cum hac vero præxi vidi sæpius decisionem, & ego obtinui anno 1626. pro Nepote contra Alexandrum Rizzari, referente D. Ioppulo. Adde Castell. aliam decisionem 127. Hæctenus Cutelli.

Sed nos vel à contrahamus, atque de tota hac re, contra brevitatem consuetam nostram, prædicta dixisse, sufficiat.

§. IX.

De Eingente velle redimere Censum.

1. Siquis carens omninò animo redimendi, immò carens etiam pecunia necessaria ad redimendum, fingat, se velle redimere Censum annuum, quem alicui verbi gratia Petro quotannis debet, idque, ut eo metu inductus Petrus diminuat aliquid de pensione, consentiens nimirum, quod Census maneat cū obligatione minoris pensionis, &

Aaaa 2

sic